

Af Henrik Herløv Lund, økonom og velfærdsforsker – cand.scient. adm.

www.henrikherloevlund.dk

herloevlund@mail.dk

Notat

GENERALANGREB PÅ OVERFØRSELSINDKOMSTERNE.

Manchet:

Startet af de borgerlige, men nu videreført af SRSF er et generalangreb i gang på overførselsindkomsterne. Målet er at fremme lønsænkning og rulle velfærdsstaten tilbage

Indledning.

Vi oplever i disse år et generalangreb på overførselsindkomsterne. Den ene ordning efter den anden forringes: Dagpenge i 2010, efterløn i 2011, førtidspension og fleksjob i 2012 og nu står kontanthjælp og SU for tur i 2013.

I. Gennemgående træk i forringelserne af overførselsindkomster.

Der er nogle gennemgående træk i disse "reformer":

1.1. For det første forringes satser direkte eller indirekte.

Satserne er fx direkte nedsat i fleksjobreformen, hvor et flertal af fleksjobbere fra mellemindkomster og opefter har fået forringet løntilskuddet og dermed aflønningen. Et andet eksempel er den kommende SU – reform, hvor SU for hjemmeboende over 20 år nedsættes.¹

En mere indirekte måde at nedsætte satserne er, når den hidtidige ydelse erstattes med en anden med lavere sats. Det er fx tilfældet i reformen af førtidspension, når førtidspension for under 40 årige som hovedregel erstattes med ressourceforløb, hvor ydelsen på sigt er på kontanthjælpsniveau.² Et

¹) Jf. Lund, Henrik Herløv: Aftale om reform af fleksjob og førtidspension.

<http://www.henrikherloevlund.dk/artikler/Aftaleomreformfoertidspensionogfleksjob.pdf>

²) Ibid

andet eksempel forventes at blive den kommende reform af kontanthjælp, hvor ydelsen for 25 – 29 årige fremover forventes at blive på SU – niveau ligesom allerede tilfældet i dag for op til 25 årige.

1.2. For det andet forkortes ydelsesperioder.

Det var fx tilfældet i dagpengereformen ³, hvor dagpengeperioden her fra 1/1-2013 forkortedes fra 4 til 2 år. Og det er tilfældet i "tilbageføringsreformen" ⁴, hvor efterlønsperioden gradvist reduceres fra 2014 og frem. Også i den seneste "sygedagpengereform" sker det, idet varighedsbegrænsningen for sygedagpenge ved ikke livstruende sygdomme reduceres fra 1 år til ½ år.

1.3. For det tredje strammes adgangskrav.

Det er fx tilfældet i "Tilbageføringsreformen", hvor efterlønsalder og pensionsalder gradvist forhøjes fra 2014 ⁵. Også i dagpengereformen sker der en form for stramning af adgangskrav, idet genoptjeningsperioden for dagpenge er forlænget fra 26 til 52 uger ⁶.

Også i reformen af førtidspension og fleksjob sker en form for stramning af adgangskrav, idet varig tilkendelse af førtidspension og fleksjob er rykket til over 40 års alderen ⁷.

1. 4. For det fjerde forringes den fremtidige regulering for løn – og prisstigninger.

Som et led i "Skattereformen" blev således satsreguleringen for dagpenge, førtidspensioner, kontanthjælp forringet.

En forringet fremtidig regulering er med "SU – reformen" nu også foreslået for SU.

³) Jf. Lund, Henrik Herløv: VKO s "Genopretningsaftale".

<http://www.henrikherloevlund.dk/artikler/Genopretningsaftale.pdf>

⁴) Jf. Lund, Henrik Herløv: Tilbageføringsaftalen.

<http://www.henrikherloevlund.dk/artikler/Tilbageføringsaftale.pdf>

⁵) Jf. Lund, Henrik Herløv: Tilbageføringsaftalen.

<http://www.henrikherloevlund.dk/artikler/Tilbageføringsaftale.pdf>

⁶) Jf. Lund, Henrik Herløv: VKO s "Genopretningsaftale".

<http://www.henrikherloevlund.dk/artikler/Genopretningsaftale.pdf>

⁷) Jf. Lund, Henrik Herløv: Aftale om reform af førtidspension og fleksjob.

<http://www.henrikherloevlund.dk/artikler/Aftaleomreformfoertidspensionogfleksjob.pdf>

2. Neoliberalisme bag.

Der er en fælles "logik" bag angrebet.

Det har sit udspring i den neoliberalistiske bølge i økonomisk og politisk tænkning⁸, som for årtier spredtes hos arbejdsgivere og borgerlige partier og økonomer, men som nu har bredt sig ind i arbejderpartierne.

Men det er og bliver en borgerlig tankegang, der overordnet handler om at øge virksomhedernes indtjening, de velstillede indkomster og fremme det private på lønmodtagernes og velfærdsstatens bekostning.

Som led heri søges lønningerne presset ned. Overførselsindkomsterne har her en central rolle, da det er dem, som lægger bunden for, hvor langt ned lønningerne kan presses.

Samtidig bruges skattelettelse i neoliberalistisk politik til at "forsøde" løntilbageholdenhed for lønmodtagerne. Men disse skattelettelse skal jo finansieres og det søges derfor i anden omgang udnyttet til, at lønmodtagerne selv betaler med velfærdsbesparelser. F. eks. netop på det sociale sikkerhedsnet ved ledighed, sygdom, alderdom.

Hermed fremmes de borgerliges overordnede mål om at rulle velfærdsstaten tilbage.

3. Fra dagpenge til kontanthjælp som "bundydelse".

Det har hidtil især været dagpengene, som satte et "bundniveau" for lønningerne, men nu ser vi en tendens i "reformerne" til, at ydelsesniveauet i stigende grad sættes ned til det lavere kontanthjælpsniveau.

Arbejdsløshedsdagpenge erstattes ifølge dagpengereformen allerede efter 2 år med kontanthjælp, og for sygedagpenge vil det efter den seneste ændring fremover ske efter ½ år for ikke livstruende sygdomme.

Ifølge førtidspensionsreformen bliver ydelsen for unge under 40 år i ressourceforløb i stedet for førtidspension fremover på kontanthjælpsniveau.

Hensigten med denne udvikling frem mod kontanthjælp som "bundydelse" i stedet for dagpenge er formentlig at bane vejen for yderligere lønsenkning på længere sigt.

⁸) Jf. Lund, Henrik Herløv: Mod det todelte samfund. Bog. Og Lund, Henrik Herløv: Neoliberalismen i den offentlige sektor i Anders, Lundkvist (red.): Dansk Nyliberalisme.

Tabel: Månedlige satser (2012) for kontanthjælp for over 25 årige samt for dagpenge (pr gennemsnitsmåned)⁹.

Kr.	Kontanthjælp for over 25 årige	Dagpenge
Andre	10.300	17.060
Forsørger	13.345	- "-

Et højt dagpengeniveau har ellers indtil nu været en af de to grundpiller for den såkaldte danske flexicuritymodel, hvis andet ben har været at arbejdsgiverne fleksibilitet med hensyn til at fyre folk

Men det sidste er man nu systematisk i gang med at amputere.

Vi får "flexi" uden "security".

For arbejdsgivernes fordele ved modellen – den nemme adgang til at fyre - røres der naturligvis ikke ved.

4. Fra "welfare" til "workfare".¹⁰

Samtidig ser vi en anden gennemgående tendens i en række af "reformerne", nemlig til at erstatte "welfare" med "workfare".

Der gennemføres nærmere bestemt et skifte fra vægt på sikring af rimelig forsørgelse og ret til arbejde til i stedet at lægge vægt på krav om aktivering, arbejdspligt og arbejdsudbud.

⁹) Kilde Beskæftigelsesministeriet: Satser for 2012.

¹⁰) Jf. Lund, Henrik Herløv: Fra welfare til workfare i social og arbejdsmarkedspolitikken i Danmark, <http://www.henrikherloevlund.dk/artikler/MetteFrederiksenfrawelfaretilworkfare.pdf>

Tabel: Sammenligning af velfærds og workfare.¹¹

	WELFARE (forsørgelse)	WORKFARE (arbejdspolitik)
Grundlag	Rettighedsbaseret	Pligtbaseret
Ansvar for sociale begivenheder	Samfundets ansvar	Individualisering af ansvar
Mål	Sikre levevilkår	Sikre arbejdsmarkeds-integration, arbejdsudbud og lavere socialudgifter
Middel	Rimelige forsørgelsesydelse	Reducerede ydelser og øgede krav og kontrol

Med andre ord et skifte hen i mod, at arbejdsmarkeds og socialpolitikken underordnes (udbuds)økonomiske hensyn.

Denne udvikling med stramning af jobsøgnings og aktiveringspligt har igennem en årrække kunnet ses for fx dagpenge og sygedagpenge.¹² Og i den kommende kontanthjælpsreform må der også forventes skærpede arbejds – og uddannelseskra for 25 – 29 årige ligesom også ophævelsen af matchgrupper betyder udvidelse af aktiveringskrav til også at omfatte de hidtil friholdte matchgruppe 3.

5. "Rød" regering viderefører blå politik.

¹¹) Egen bearbejdning af Thorning, Jacob: Fra 'welfare til workfare': Nye udfordringer for velfærdsprofessionerne, s 6.. Gjallerhorn – tidsskrift for professionsuddannelser nr. 10, 2009.

¹²) Jf. Lund, Henrik Herløv: Fra welfare til workfare i social og arbejdsmarkedspolitikken i Danmark, <http://www.henrikherloevlund.dk/artikler/MetteFrederiksenfrawelfaretilworkfare.pdf>

Det er næppe noget tilfælde, at ikke mindst overførselsindkomsterne bliver et mål for borgerlig offensiv. For modtagerne af disse indkomster er svage, spredte og nemmere at tromle set i forhold til så mange andre interessegrupper.

Det er heller ikke overraskende, at denne forringelsespolitik udsprang hos arbejdsgiverne og de borgerlige og først tog fart under VK – regeringen.

Men nu gennemføres den af en "rød" regering med deltagelse af S og SF og især under en socialdemokratisk beskæftigelsesminister.

Det viser i hvilken grad den "røde" regering ikke blot har opgivet egen politik, men slet og ret overtaget den blå.¹³

¹³) Jf. Lund, Henrik Herløv: Med S + SF i regering har borgerlig politik sejret.
<http://www.henrikherloevlund.dk/artikler/Borgerligpolitiksejret.pdf>